KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 39.932/1

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste kamer, op 22 februari 2006 door de Minister van Pensioenen verzocht hem, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een ontwerp van koninklijk besluit "tot wijziging van het koninklijk besluit van 3 november 1969 houdende vaststelling voor het vliegend personeel van de burgerlijke luchtvaart, van de bijzondere regelen betreffende het ingaan van het pensioenrecht en van de bijkomende toepassingsmodaliteiten van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers", heeft op 9 maart 2006 het volgende advies gegeven:

STREKKING EN RECHTSGROND VAN HET ONTWERP

1. Het om advies voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit strekt ertoe de vrijstelling toegekend aan de werkgevers die behoren tot de sector van de burgerlijke luchtvaart, betreffende het doorstorten van sommige werknemersbijdragen aan de Rijksdienst voor pensioenen, bedoeld in artikel 23 van het koninklijk besluit van 3 november 1969 (1), te verlengen tot 30 juni 2007.

2. Rechtsgrond voor het ontwerp wordt geboden door artikel 3, eerste lid, 6°, en tweede lid, van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers.

VORMVEREISTEN

De vraag rijst of de maatregel inzake het vrijstellen van het doorstorten van sommige werknemersbijdragen aan de Rijksdienst voor pensioenen, waardoor in hoofde van de betrokken werkgevers uit de sector van de burgerlijke luchtvaart een bepaald pecuniair voordeel ontstaat, moet worden beschouwd als een steunmaatregel in de zin van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag en of de met het ontwerp beoogde verlenging van deze maatregel derhalve niet vooraf, met toepassing van artikel 88, lid 3, van het EG-verdrag, moet worden aangemeld bij de Europese Commissie.

Vastgesteld moet worden dat de ontworpen regeling uitgaat van de Staat of met staatsmiddelen wordt bekostigd en dat niet zonder meer valt uit te sluiten dat de ontworpen maatregelen het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig kunnen

(1) Koninklijk besluit van 3 november 1969 houdende vaststelling voor het vliegend personeel van de burgerlijke luchtvaart, van de bijzondere regelen betreffende het ingaan van het pensioenrecht en van de bijzondere toepassingsmodaliteiten van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, van de wet van 20 juni 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn en van het koninklijk besluit van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels.

.../...

beïnvloeden [2]. Die maatregelen verlenen bovendien aan de betrokken ondernemingen onmiskenbaar een voordeel [3]. Daarbij valt niet bij voorbaat uit te sluiten dat erdoor de Europese mededinging wordt vervalst of dreigt te worden vervalst.

De regeling valt in geen geval onder het toepassingsgebied van verordening (EG) nr. 69/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag op de minimis-steun. Uit artikel 1, a), van die verordening blijkt immers dat die verordening niet van toepassing is op de vervoerssector en bijgevolg niet op steunmaatregelen aan ondernemingen in de luchtvaartsector [4].

De conclusie uit wat voorafgaat lijkt te moeten zijn dat de ontworpen regeling - zekerheidshalve - vooraf dient te worden aangemeld bij de Europese Commissie.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Opschrift

In het opschrift van het ontwerp moet het volledige opschrift van het koninklijk besluit van 3 november 1969 worden vermeld.

---

(2) Het gegeven dat zelfs maar een beperkt voordeel wordt toegekend, sluit niet per definitie uit dat erdoor het handelsverkeer ongunstig wordt beïnvloed (H.v.J., 24 juli 2003, Altmark Trans en Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, *Jur.* I-7747).

(3) Het begrip "steun" refereert niet enkel aan positieve prestaties, maar ook aan maatregelen die, in diverse vormen, de lasten verlichten die normaliter drukken op het budget van een onderneming (H.v.J., 7 maart 2002, Italië/Commissie, C-310/99, *Jur.* I-2289) en die daardoor - zonder subsidies in de strikte betekenis van het woord te zijn - van gelijke aard zijn en tot identieke gevolgen leiden (H.v.J., 8 november 2001, Adria-Wien Pipeline en Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, C-143/99, *Jur.* I-8365).

(4) Voor een toepassing, zie beschikking C(2004) 516 van de Commissie van 12 februari 2004 betreffende de voordelen die het Waals Gewest en Brussels South Charleroi Airport hebben verleend aan de luchtvaartmaatschappij Ryanair bij haar vestiging in Charleroi, randnr. 261, *Publ.* Nr. L 137 van 30 april 2004, 1-62.

.../...

Aanhef

Het tweede lid dient op legistiek correcte wijze als volgt te worden geredigeerd:

"Gelet op het koninklijk besluit van 3 november 1969 houdende vaststelling voor het vliegend personeel van de burgerlijke luchtvaart, van de bijzondere regelen betreffende het ingaan van het pensioenrecht en van de bijzondere toepassingsmodaliteiten van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, van de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn en van het koninklijk besluit van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, inzonderheid op artikel 22, vervangen bij het koninklijk besluit van 25 juni 1997 en gewijzigd bij het koninklijk besluit van 11 december 2001, en op artikel 23, vervangen bij het koninklijk besluit van 14 juli 1995 en gewijzigd bij de koninklijke besluiten van 25 juni 1997 en 12 augustus 2000;".

Artikel 1

1. Wanneer verscheidene artikelen van een normatieve tekst worden gewijzigd, moet volgens de regels van de legistiek voor elk van die artikelen een afzonderlijk wijzigingsartikel worden opgesteld. Toegepast op artikel 1 van het ontwerp, volgt hieruit dat paragraaf 2 zal moeten worden omgevormd tot een afzonderlijk artikel (artikel 2 [5]), ertoe strekkende artikel 23, § 1, van het koninklijk besluit van 3 november 1969 te wijzigen, en dat de paragraafsgewijze indeling van artikel 1 van het ontwerp dient te vervallen.

2. De inleidende zin van artikel 1 en van het nieuwe artikel 2, moet worden geredigeerd rekening houdende met de wetshistoriek van, respectievelijk, artikel 22, § 1, en artikel 23, § 1, van het koninklijk besluit van 3 november 1969, zoals die hiervoor in het tekstvoorstel voor het tweede lid van de aanhef is weergegeven. Tevens moet van het

---

(5) De artikelen 2 en 3 van het ontwerp moeten dan worden vernummerd tot de artikelen 3 en 4.

volledige opschrift van het koninklijk besluit van 3 november 1969 worden melding gemaakt in de inleidende zin van artikel 1.

Artikel 2 (dat artikel 3 wordt)

De ontworpen regeling treedt in werking op (lees: heeft uitwerking met ingang van) 1 juli 2005.

Omtrent de terugwerkende kracht van de regeling om uitleg verzocht door de auditeur-verslaggever, heeft de gemachtigde ambtenaar verklaard dat de tekst van het ontwerp nog zal worden aangepast op een wijze dat aan de betrokken werkgevers in geen geval nieuwe verplichtingen worden opgelegd en evenmin afbreuk wordt gedaan aan verworven rechten in hun hoofde. Rekening houdende met deze in het vooruitzicht gestelde aanpassingen aan het ontwerp, lijkt de terugwerkende kracht te kunnen worden aanvaard.

De kamer was samengesteld uit

de Heren	M. VAN DAMME,	kamervoorzitter,
	J. BAERT, W. VAN VAERENBERGH,	staatsraden,
	A. SPRUYT, M. TISON,	assessoren van de afdeling wetgeving,
Mevrouw	G. VERBERCKMOES,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. B. STEEN, auditeur.

DE GRIFFIER, DE VOORZITTER,

G. VERBERCKMOES M. VAN DAMME

ROYAUME DE BELGIQUE

AVIS 39.932/1

DE LA SECTION DE LÉGISLATION
DU CONSEIL D'ÉTAT

Le CONSEIL D'ÉTAT, section de législation, première chambre, saisi par le Ministre des Pensions, le 22 février 2006, d'une demande d'avis, dans un délai de trente jours, sur un projet d'arrêté royal "modifiant l'arrêté royal du 3 novembre 1969 déterminant pour le personnel navigant de l'aviation civile les règles spéciales pour l'ouverture du droit à la pension et les modalités spéciales d'application de l'arrêté royal n° 50 du 24 octobre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs salariés", a donné le 9 mars 2006 l'avis suivant:

PORTÉE ET FONDEMENT JURIDIQUE DU PROJET

1. Le projet d'arrêté royal soumis pour avis a pour objectif de proroger jusqu'au 3 novembre 1969 la dispense accordée aux employeurs du secteur de l'aviation civile de verser certaines cotisations des travailleurs à l'Office national des pensions, visée à l'article 23 de l'arrêté royal du 3 novembre 1969 [(1)].

2. Le fondement juridique du projet lui est procuré par l'article 3, alinéa 1er, 6°, et alinéa 2, de l'arrêté royal n° 50 du 24 octobre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs salariés.

FORMALITÉS PRÉALABLES

La question se pose de savoir si la mesure de dispense de versement de certaines cotisations des travailleurs à l'Office national des pensions, qui implique un certain avantage financier pour les employeurs du secteur de l'aviation civile, est à considérer comme une mesure d'aide au sens des articles 87 et 88 du traité CE et si l'article 88, paragraphe 3, du traité CE n'impose pas dès lors la notification préalable de la prorogation de cette mesure envisagée par le projet à la Commission européenne.

---

(1) Arrêté royal du 3 novembre 1969 déterminant pour le personnel navigant de l'aviation civile les règles spéciales pour l'ouverture du droit à la pension et les modalités spéciales d'application de l'arrêté royal n° 50 du 24 octobre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs salariés, de la loi du 20 juillet 1990 instaurant un âge flexible de la retraite pour les travailleurs salariés et adaptant les pensions des travailleurs salariés à l'évolution du bien-être général et de l'arrêté royal du 23 décembre 1996 portant exécution des articles 15, 16 et 17 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions.

.../...

Force est de constater que le régime en projet émane de l'État ou est financé par des ressources d'État et qu'il n'est pas simplement à exclure que les mesures en projet sont susceptibles d'affecter les échanges entre Etats membres [(2)]. En outre, ces mesures accordent indiscutablement un avantage aux entreprises concernées [(3)]. Il s'ensuit qu'on ne peut exclure par avance que la concurrence européenne s'en trouve faussée ou risque de l'être.

Le régime ne relève en aucun cas du champ d'application du règlement (CE) n° 69/2001 de la Commission du 12 janvier 2001 concernant l'application des articles 87 et 88 du traité CE aux aides de minimis. L'article 1er, a), de ce règlement indique en effet que celui-ci ne s'applique pas aux aides aux entreprises du secteur du transport aérien [(4)].

Tout ceci semble nécessairement mener à la conclusion que - par souci de sécurité - il s'impose de notifier préalablement les dispositions en projet à la Commission européenne.

EXAMEN DU TEXTE

Intitulé

L'intitulé du projet doit mentionner l'intitulé complet de l'arrêté royal du 3 novembre 1969.

Préambule

---

(2) Le fait que seul un avantage limité est accordé n'exclut pas par définition que les échanges entre États membres s'en trouvent affectés (C. J., 24 juillet 2003, Altmark Trans et Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, *Jur.* I-7747).

(3) La notion d'"aide" ne vise pas seulement des prestations positives, mais également des mesures qui, sous des formes diverses, allègent les charges qui normalement grèvent le budget d'une entreprise (C.J., 7 mars 2002, Italie/Commission, C-310/99, *Jur.* I-2289) et qui - sans être des subventions au sens strict du mot - sont de même nature et ont des effets identiques (C.J., 8 novembre 2001, Adria-Wien Pipeline et Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, C-143/99, *Jur.* I-8365).

(4) Pour une application, voir la décision C(2004) 516 de la Commission du 12 février 2004 concernant les avantages consentis par la Région wallonne et Brussels South Charleroi Airport à la compagnie aérienne Ryanair lors de son installation à Charleroi, point 261, J.O. n° L 137 du 30 avril 2004, 1-62.

.../...

Le deuxième alinéa sera rédigé d'une manière conforme à la légistique, ainsi qu'il suit:

"Vu l'arrêté royal du 3 novembre 1969 déterminant pour le personnel navigant de l'aviation civile les règles spéciales pour l'ouverture du droit à la pension et les modalités spéciales d'application de l'arrêté royal n° 50 du 24 octobre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs salariés, de la loi du 20 juillet 1990 instaurant un âge flexible de la retraite pour les travailleurs salariés et adaptant les pensions des travailleurs salariés à l'évolution du bien-être général et de l'arrêté royal du 23 décembre 1996 portant exécution des articles 15, 16 et 17 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux des pensions, notamment l'article 22, remplacé par l'arrêté royal du 25 juin 1997 et modifié par l'arrêté royal du 11 décembre 2001, et l'article 23, remplacé par l'arrêté royal du 14 juillet 1995 et modifié par les arrêtés royaux des 25 juin 1997 et 12 août 2000;".

Article 1er

1. Lorsque plusieurs articles d'un texte normatif sont modifiés, les règles de la légistique imposent que chacun de ces articles fasse l'objet d'un article modificatif distinct. En ce qui concerne l'article 1er du projet, il en résulte que le paragraphe 2 devra devenir un article distinct (article 2 (5)), ayant pour objet de modifier l'article 23, § 1er, de l'arrêté royal du 3 novembre 1969, et que la division en paragraphes de celui-ci devra être omise.

2. La phrase liminaire de l'article 1er et du nouvel article 2 doit être rédigée en tenant compte de l'historique respectivement de l'article 22, § 1, et de l'article 23, § 1, de l'arrêté royal du 3 novembre 1969, tel qu'il figure ci-dessus dans le texte proposé pour le deuxième alinéa du préambule. Dans la phrase liminaire de l'article 1er, il y a en outre lieu de mentionner l'intitulé complet de l'arrêté royal du 3 novembre 1969.

Article 2 (qui devient l'article 3)

Le régime en projet entre en vigueur (lire: produit ses effets) le 1er juillet 2005.

---

(5) Les articles 2 et 3 du projet doivent alors être renumérotés en articles 3 et 4.

Interrogé par l'auditeur rapporteur au sujet de la rétroactivité du régime, le fonctionnaire délégué a déclaré que le texte du projet sera encore adapté de manière à n'imposer en aucun cas de nouvelles obligations aux employeurs concernés et à ne pas non plus affecter leurs droits acquis. Eu égard aux adaptations au projet ainsi envisagées, la rétroactivité paraît acceptable.

La chambre était composée de

Messieurs	M. VAN DAMME,	président de chambre,
	J. BAERT, W. VAN VAERENBERGH,	conseillers d'État,
	A. SPRUYT, M. TISON,	assesseurs de la section de législation,
Madame	G. VERBERCKMOES,	greffier.

Le rapport a été présenté par M. B. STEEN, auditeur.

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. W. VAN VAERENBERGH.

LE GREFFIER, LE PRÉSIDENT,

G. VERBERCKMOES M. VAN DAMME